

Educational innovations:
philosophy, psychology,
pedagogy

Інновації в освіті:
філософія, психологія,
педагогіка

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: ФІЛОСОФІЯ, ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА

Збірник наукових статей

Суми - 2017

Рекомендовано до друку Вченою радою КЗ Сумський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 10 від 27 листопада 2017 р.)

Редакційна колегія:

- М. А. Бойченко* – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
С. М. Грицай – кандидат педагогічних наук (Україна)
О. В. Зосименко – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
І. Л. Кожковська – кандидат педагогічних наук (Польща)
С. М. Коваленко – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Д. В. Кудінов – доктор історичних наук, доцент (Україна)
А. К. Минбаєва – доктор педагогічних наук, професор (Казахстан)
Г. Л. Єфремова – кандидат педагогічних наук (Україна)
О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Л. О. Суценко – доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
В. Б. Харламенко – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Я. О. Литвиненко – викладач (Україна)

072 Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: збірник наукових статей у 2 частинах / За заг. ред. О.В. Зосименко. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2017. – Ч. 2. – 358 с.

ISBN 978-617-7487-22-6

У збірнику представлені матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка», що розкривають теоретичні та практичні основи розвитку інноваційних процесів в освіті, особливості впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, розвиток соціально-психологічного потенціалу особистості в умовах інноваційних змін в освіті, ретроспективний погляд на інновації в навчально-виховному процесі та управлінні, культурологічні, етнологічні та філософські засади освітніх інновацій та вплив інноваційних процесів на управління освітою в сучасному світі та розвиток суспільства.

Конференція проводиться за ініціативою КЗ Сумський ОІППО з метою обговорення філософських, психологічних, педагогічних та управлінських проблем освітніх інновацій у контексті інформаційного розвитку суспільства

УДК 37:001.895(063)

© Колектив авторів, 2017

© ФОП Цьома С.П., 2017

ISBN 978-617-7487-22-6

Антонченко Марія Медіакультура як складова інформаційної культури педагога.....	9
Воробйова Галина Використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу розвитку особистості студентів на заняттях з економічних дисциплін.....	13
Грицай Оксана Використання інтерактивних технологій навчання на уроках інформатики	
Грод Інна, Шевчик Любов Модельовання біологічного різноманіття іхтіофауни різних типів водойм Тернопілля.....	18
Деменцевич Ольга «Территория медиаобразования» (опыт медиаобразования Жодинской женской гимназии).....	27
Долинський Єген Інформаційно-освітнє середовище в професійній підготовці майбутніх перекладачів.....	32
Кривохижа Інна Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови.....	36
Кушнір Світлана Використання освітньої веб-платформи EDMODO у процесі конструювання власного досвіду майбутніми вихователями ДНЗ під час педагогічної практики.....	40
Логвиненко Наталія Ефективне використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках англійської мови в умовах сучасного освітнього середовища.....	45
Маландій Євгенія Розробка та впровадження електронних навчальних посібників для осучаснення навчального процесу та підвищення рівня знань молоді.....	50
Малишевська Валентина Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню діяльність дошкільних навчальних закладів.....	54
Матюха Тетяна Інформаційно-комунікаційні технології в освіті.....	60
Наконечна Людмила Актуальні проблеми методики впровадження ЕОР у навчальний процес.....	65

Постригач Надія Актуальні проблеми використання ікт в освіті дорослих Греції.....	70
Синявский Сергей Создание медиапродуктов в помощь учителю.....	75
Ткачов Артем Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні інтелектуально обдарованих учнів підліткового віку.....	80
Цой Марина, Байназаров Акмаль, Ильхамов Сардор Информационно-коммуникационные технологии в образовании и механизмы эффективной борьбы с информационными угрозами.....	84
Швец Ольга, Івченко Вікторія Використання хмарних технологій у хімічній освіті студентів аграрного ВНЗ.....	89

РОЗДІЛ VI. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН В ОСВІТІ

Эміре Раушан, Амреева Зульфия Умственное развитие детей с логическими блоками Дьенеша.....	94
Андрійців Оксана, Страшок Яна Особливості прояву синдрому «професійного вигорання» у вчителів початкової школи.....	96
Искакова Татьяна, Мынбаева Айгерим Синдром дефицита внимания и гиперактивности у детей дошкольного возраста.....	100
Медетова Раушан Развитие толерантной личности в условиях инновационных изменений в образовании.....	108
Михайлик Маргарита Дослідження умов формування інноваційного потенціалу в усіх учасників освітніх змін в рамках ЗНЗ.....	113
Михальчук Юлія Особистісна рефлексія: теоретико-практичний аспект вивчення.....	117
Михайлова Наталія, Владимірова Наталія Особливості взаємозв'язку психічного вигорання та комунікативних якостей особистості педагога.....	122
Панченко Світлана, Сидоренко Ірина Критичне мислення як тренд інноваційних змін в освіті.....	127
Парфанович Андрій Психолого-педагогічне вивчення молодих сімей у процесі профілактики проявів насильства.....	132
Пасько Катерина Особливості використання кольоротерапії в навчальному процесі сучасної школи.....	137

Рузиева Дилноз Профессиональные постулаты педагога.....	142
Русанова Елена Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами в ПТНЗ.....	144
Семенко Лілія Шкільна медіація як інноваційна технологія у вирішенні конфліктів між молодшими підлітками.....	150
Сущенко Лариса Дослідницько орієнтована наукова творчість – чинник розвитку особистості.....	154
Чеканська Лариса Врахування диференційованого підходу в навчанні дітей з різним типом функціональної асиметрії.....	159
Jacob Owusu Sarfo Physical education and health promotion in Ghana: the role of gender among senior high students.....	164
Josephine Cudjoe Current issues on self-esteem: demographics and interventions.....	168
Saidov Sarvar The role of motivation in studying of foreign language.....	172

РОЗДІЛ VII. ІСТОРІЯ ОСВІТИ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД НА ІННОВАЦІЇ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТА УПРАВЛІННІ

Гулько Любов Історичний розвиток прикладної лінгвістики у Китаї до 1963 року.....	177
Клочко Оксана Економічне зростання північного сходу України як чинник розвитку жіночої гімназійної освіти (друга половина XIX - початок XX ст.).....	181
Кубрак Олег Інтеграція і інклюзія за кордоном.....	185
Кудінов Дмитро Міропільська приватна жіноча гімназія: нотатки до історії навчального закладу.....	190
Мелешко Інна Ретроспективний аналіз розвитку неформальної освіти дорослих у Фінляндії.....	195
Озимовська Анна Впровадження європейського досвіду в музичну освіту України.....	200

Осьмук Наталія З історії європейської педагогічної інноватики кінця XIX – початку XX ст.: «Нові школи».....	205
Пархоменко Ірина Розвиток історико-краєзнавчої роботи в закладах позашкільної освіти (початок 50-их – кінець 80-их років XX століття): історіографія проблеми.....	209
Рудь Ольга Стан та організація навчально-виховного процесу в початкових народних училищах Лебединського повіту середини XIX – початку XX століття.....	214
Семеновська Лариса Дидактичні погляди М. Остроградського.....	219
Сидоренко Наталія Єврейська швейна школа «Труд» у м. Чернігові: історія й педагогічні надбання.....	224

РОЗДІЛ VIII. КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ, ЕТНОЛОГІЧНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

Алижонова Махбуба Социально-педагогические и духовные предпосылки процесса формирования национальных ценностей молодежи.....	228
Басиладзе Нателла Человеческое измерение политики.....	233
Белікова Валентина Музичне мистецтво як чинник виявлення творчого потенціалу особистості.....	238
Беценко Тетяна Аксиологічна значущість української уснословесної народної творчості в аспекті гуманістичної педагогіки.....	243
Ганиев Дониер Современные задачи формирования семейных ценностей в Узбекистане.....	246
Грицай Сергій Актуальні питання моніторингу процесу формування політичної культури студентів педагогічних вищих навчальних закладів.....	250
Золотарьова Тетяна Синергетична освітня мета.....	255
Зражевська Тетяна Організація уроку математики із використанням краєзнавчого матеріалу.....	259

Литвиненко Яна Народна метеорологія як складова наївної картини світу українців (на матеріалі східнополіських говірок).....	264
Осова Ольга Міжкультурна взаємодія в інноваційному суспільстві.....	269
П'ятаченко Сергій Записи свідчень про голодомор на сумщині в освітньому та виховному процесі (на матеріалі збірника «Голодомор на Сумщині у спогадах очевидців»).....	273
Савченко Зоя «Діалог культур» як засіб формування читацької компетентності сучасної молоді.....	278
Серих Лариса Теоретичні та методологічні засади взаємодії загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків.....	283
Шевель Анжеліка Досконалість українського суспільства як предмет філософського аналізу.....	288
Shioshvili Irma Główne aspekty świadomości politycznej studentów.....	293

РОЗДІЛ IX. УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В СУЧАСНОМУ СВІТІ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Адбуназаров Саидахмад, Ортыков Ёркинжон, Нурхонов Нуркамил Реформирование системы образования Республики Узбекистан.....	300
Давидова Ольга, Мельник Наталія Освітній менеджменту у контексті трансформацій освіти.....	305
Кон Олег Оценка качества современного образования на основе критериев педагогической эстетики.....	307
Король Лілія Забезпечення якості вищої освіти Великої Британії.....	312
Луценко Світлана Реалізація засад компетентнісно-орієнтованої освіти керівників освітніх закладів в умовах підвищення кваліфікації.....	317
Мавлонов Мамаджон Психолого-педагогические детерминанты управления познавательной деятельностью студентов.....	321
Медетова Лаура, Куанышбек Гульмира Новое поколение - новые подходы.....	324

Павленко Ірина, Шевченко Тетяна	
Інтернет в управлінській діяльності.....	327
Перлик Вікторія	
Тайм-менеджмент в діяльності керівника	
навчального закладу.....	332
Семененко Анжеліка	
Освітній менеджмент як складова інновацій в освіті.....	337
Фенчак Любов	
Маркетинг освітніх послуг ВНЗ – важливий фактор	
його успішності в умовах сьогодення.....	341
Эльмир Джафаров Салех, Азер Гусейн Садрадин,	
Заур Багиров Салех	
Аспекты воздействующие на развитие	
межмуниципального сотрудничества на Кавказе.....	346

РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Марія Антонченко
(Суми, Україна)

МЕДІАКУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА

У статті розглянуто визначення понять «інформаційна культура педагога» і «медіакультура педагога», сутність, компоненти та функції інформаційної культури. Визначені питання з медіаосвіти, які необхідно розглядати в післядипломній освіті. Зроблено висновок, що медіакультура є невід'ємною складовою інформаційної культури педагога.

Ключові слова: інформаційна культура педагога, медіакультура педагога, післядипломна освіта.

В статье рассмотрены определения понятий «информационная культура педагога», «медиакультура педагога», сущность, компоненты и функции информационной культуры. Определены вопросы медиаобразования, которые необходимо рассматривать в последипломном образовании. Сделан вывод, что медиакультура является неотъемлемой составляющей информационной культуры педагога.

Ключевые слова: информационная культура педагога, медиакультуры педагога, последипломное образование.

The article reveals the definitions of the concepts "information culture of the teacher", "media culture of the teacher". The essence, components and functions of information culture are considered. The issues of media education that should be considered in postgraduate education are defined. It is concluded that media culture is an integral part of the information culture of the teacher.

Key words: information culture of the teacher, media culture of the teacher, postgraduate education.

Сучасне суспільство характеризується прискоренням темпів розвитку техніки та інформаційних технологій, перетворенням інформації в глобальний ресурс людства, перетворенням засобів масової інформації в засоби масової комунікації, глобалізацією світового інформаційного простору. В умовах, коли Україна переходить до інформаційного суспільства, де населення переважно працює з інформацією, яка передається за допомогою сучасних електронних медіа (Internet тощо), перед закладами післядипломної освіти стає мета формування інформаційної культури педагогічних працівників і, в тому числі, їх медіакультури.

пізнавального інтересу, підтримку пізнавальної активності, спонукання до порівняння отриманої інформації з особистим досвідом і на її ґрунті формування аналітичних суджень.

Для успішного втілення тренду слід доповнити стихійний ентузіазм, який широко виявляють педагоги й фахівці у галузі педагогічних наук, актуальним змістом та новими організаційними формами формальної, неформальної та інформальної освіти вчителів. Потрібні оновлення змісту безперервної освіти та професійного розвитку педагогів, різноманітні заходи, майданчики в реальному чи віртуальному просторі, тренінги на робочому місці вчителів. Це завдання не тільки для науковців інститутів післядипломної освіти, громадянських організацій, які діють в освітянській сфері, а й для керівників закладів освіти, сумлінних вчителів. Зрештою, саме від них залежить, чи постане культура критичного мислення в новій українській школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Кроуфорд А., Саул В. Технології розвитку критичного мислення / А. Кроуфорд, В. Саул. – К.: Плеяди, 2006. – 220 с.
3. Ліпман М. Критичне мислення: чим воно може бути? // Вісник програм шкільних обмінів. – 2006. – № 27. – С. 17-23.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczija.pdf>
5. Теоретичні засади формування критичного мислення керівника ВНЗ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5764971/>
6. Халперн Д. Психология критического мышления / Д. Халперн. – СПб: Питер, 2000. – 512 с.
7. Paul R. W. Critical Thinking: What Every Person Needs to Survive in a Rapidly Changing World. Rohnert Park, CA, 1990. – 575 p. (англ.)
8. Stancato F. Tenure, Academic Freedom and the Teaching of Critical Thinking / F. A. Stancato // College Student Journal. September, 2000. (англ.)

Андрій Парфанович
(Тернопіль, Україна)

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ МОЛОДИХ СІМЕЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФІЛАКТИКИ ПРОЯВІВ НАСИЛЬСТВА

У профілактиці насильства серед молоді особливий акцент слід приділяти психолого-педагогічному вивченню індивідів, а саме що стосується: мотивації вступу до шлюбу; готовності до сімейного життя; поглядів на виконання ролей чоловіка і жінки; характеру міжособистісних стосунків; сумісності партнерів; перспектив розвитку стосунків.

Ключові слова: насильство, молоді сім'ї, профілактика, психолого-педагогічна характеристика, вивчення.

В профілактике насилія среди молодежи особенно следует обратить внимание на психолого-педагогическом изучении индивидов, а именно что касается: мотивации вступления в брак; готовности к семейной жизни; взглядов на исполнение семейной роли; характера межличностных отношений; совместимости партнеров; перспектив развития отношений.

Ключевые слова: насилие, молодые семьи, профилактика, психолого-педагогическая характеристика, изучение.

In the prevention of violence among young people special emphasis should be placed on the psychological and pedagogical study of individuals, in particular: the motivation for marriage; readiness for family life; views on the role of husband and wife; nature of interpersonal relationships; compatibility of partners; prospects for the development of relations.

Key words: violence, young families, prevention, psychological and pedagogical characteristics, study.

Профілактика насильства у стосунках молодої пари вимагає знання основних його детермінант і характеристик подружжя, які можна окреслити і з позиції соціології, права, біології, гендеру, педагогіки. Оскільки вивчення тенденцій, вчасне виявлення проблем дає змогу правильно підходити до побудови сімейних стосунків, запобігати негативним проявам у міжособистісній взаємодії молодої сім'ї, метою є визначити характер причин насильства у стосунках, його прояви і тенденції, які криються у психолого-педагогічному полі формування молодих сімей.

Життя людини в сімейному колі є повноцінним, гармонійним, наповненим життєвих турбот про інших, глибоким змістом, що засвідчує продовження людини, людського роду, цивілізації людей. Однак, сучасність завжди диктує зміни у функціонування різних соціальних інститутів, одним із яких є сім'я. Сьогодні сімейне життя людей набуло нових рис і якостей, які диктуються ідеолого-політичними, соціально-культурними, фінансово-економічними, комунікативно-інформаційними умовами. У силу зміни таких соціальних орієнтирів, як розвиток гендерної рівності, партнерської взаємодії членів сім'ї, збільшення прав жіноцтва та ін.), сучасна сім'я набуває істотних відмінностей у своїй структурі, взаєминах між її членами та оточенням. Це стосується і молодих пар. Важливо, щоб сімейне життя молодих пар було побудоване без проявів насильства, яке руйнує сім'ю і сімейні стосунки. Подружжя пара у своєму становленні як сім'ї проходить низку періодів: дошлюбних зустрічей; підготовки до шлюбу як перехідний етап; шлюбне життя.

Загалом, молоді люди, володіють недостатнім рівнем і незадовільними знаннями про сімейне насильство, не вміють попереджувати й долати проблеми такого характеру. Більшість пар не знає: прав та обов'язків одне одного в шлюбі – 57,4 %; що собою являє сімейне насильство; не повною мірою розуміють, що мається на увазі під психологічним, фізичним, економічним та сексуальним насильством – 64,7%; парам більше відоме насильство у стосунках «батьки-діти» – 68,2 % і мало – у стосунках «чоловік-дружина»; законів, які захищають від сімейного насильства – 74,3 %; куди можна звернутися у разі здійснення над ними сімейного насильства – 81,5 %; більшість респондентів не обізнані у заходах, які впроваджуються у нашій державі для того, щоб знизити рівень сімейного насильства.

Аналізуючи нормативно-правові, теоретичні, практичні підходи до питання сімейного насильства, окреслено положення, які стосуються його профілактики серед молодих пар. Визначено, що проблема є достатньо актуалізованою і це засвідчується розробкою та впровадженням в дію корекційно-реабілітаційних програм у всіх регіонах України. Однак механізми профілактичної роботи не розроблені. Саме тому очевидно є необхідність проведення досліджень із урахуванням динаміки, тенденцій та розробки на цій основі нових, відповідних суспільним змінам, профілактичних заходів.

Акцентується на необхідності врахування психолого-педагогічного вивчення молоді сім'ї багатьма науковцями: «Сучасний шлюб – це явище передусім психологічне, тому що він передбачає союз не лише між представниками різної статі, але й між двома особистостями» [4, С. 98–101]; «У сім'ї необхідно бути корисним, потрібним для свого обранця. Доводиться змінити свій стиль життя, навчитися співпереживанню, самовіддачі, безмежній турботі одне про одного» [3, с. 133, с. 135].

Психолого-педагогічні характеристики молодих пар є такими.

Мотивація вступу до шлюбу, подружніх стосунків, спільного перебування. Дослідники наводять дані щодо мотивів вступу до шлюбу; тем, які є найактуальнішими й часто обговорюються молоддю, що планує одружитися; наявності дошлюбних сексуальних стосунків [Молода сім'я]. Мотивація вступу до шлюбу є чи не найголовнішим чинником, який в подальшому визначатиме стійкість сім'ї, спрямованість її розвитку. Мотивами вступу до шлюбу є і взаємні почуття кохання чи симпатії, і прагнення влаштувати своє життя, і

меркантильні інтереси. Тому вивчення цієї характеристики є доцільним і необхідним у діагностиці взаємин молодої пари.

Готовність до сімейного життя. Це охоплює потребу створити сім'ю та особистісну зрілість подружжя – тобто зрілість почуттів, готовність турбуватися про членів сім'ї, брати на себе відповідальність за їх долю, усвідомлення своїх бажань і прагнень, здатність долати труднощі, які трапляються в сімейному житті, усвідомлення і вміння виконувати свої сімейні обов'язки [2, с. 39]. Існуючі в науковій літературі поняття готовності можна узагальнити і звести до двох основних підходів. Згідно з першим, готовність розуміють як функціональний стан, що сприяє успішній діяльності, забезпечує її високий рівень. Відповідно стан готовності вирішальною мірою зумовлюється стійкими психічними особливостями, притаманними цій особистості та актуалізованими в конкретній ситуації. Другий підхід полягає в тому, що готовність розглядають як складне утворення, яке містить когнітивний, мотиваційний та емоційно-вольовий компоненти. На думку науковців, що дотримуються цього підходу, готовність можна розвивати, підвищувати через розвиток її компонентів [1]. В аспекті нашого дослідження вимагає деталізації саме поняття готовності, яке слід розширити і як готовність до побудови стосунків без насильства. Саме таку готовність слід аналізувати як розвиток когнітивної, емоційної, вольової сфер особистості.

Погляди на виконання ролей чоловіка і жінки. Традиційно жінка народжувала дітей і підкорялася чоловікові, чоловік – забезпечував економічну стабільність, соціальну безпеку сім'ї, здійснював сімейну владу і контроль. Сучасна ж сім'я заснована на ролевому партнерстві, що потребує економічного внеску в бюджет сім'ї як чоловіка, так і дружини, спільної участі у вихованні дітей, спільної відповідальності [1, с. 19]. Чимала кількість проблем може виникати через брак знань про різницю у психології жінки та чоловіка, а також про особливості їхньої поведінки в нестандартних ситуаціях: стреси, конфлікти, необхідність швидко прийняти рішення [4, с. 99]. Для розуміння характеру основних сучасних проблем молоді сім'ї важливо визначити, як співвідносилось реальне становище чоловіка та жінки [2, с. 11]. Отже, з одного боку – традиційні ролі – народження дітей жінкою, її підлегле становище, матеріальне забезпечення сім'ї чоловіком, його сімейна влада і контроль, з іншого – ролеве партнерство, спільні економічні вкладення, прийняття життєво важливих рішень, є ознаками нашого часу. І це також визначатиме рівень насильства у сімейних стосунках.

Характер міжособистісних стосунків. Сім'я може виступати як психореабілітуючим, так і психотравмуючим середовищем для її членів. У процесі становлення сім'ї та сімейних стосунків формуються і закріплюються норми і правила сімейної структури, стиль спілкування, що з часом набувають відносно незалежного статусу і впливають на життя сім'ї [5, с. 305]. Слід урахувати, що етап зародження сім'ї характеризується підвищеною емоційністю та конфліктністю [2, с. 39]. Загалом, на характер міжособистісних стосунків мають вплив: 1) стиль спілкування в батьківській сім'ї; 2) індивідуально-особистісні якості партнерів; 3) зовнішні чинники, зумовлені соціальними зв'язками молодої пари; 4) інші, такі як рівень матеріально-побутового благополуччя, соціальне становище.

Сумісність партнерів. Багато науковців підходять до сумісності як здатності спільно проживати, виконувати соціальні і сімейні функції. Також багатоаспектно дослідники підходять до видів сумісності партнерів у подружжі, виділяючи фізичну, соціальну, психологічну, сексуальну. Молода ж сім'я у силу незрілості укладу життя, лабільності, динамічності життя молодих має свою специфіку і щодо сумісності. Сама сумісність може виглядати і як стан взаємин, і як процес, характерний для стосунків, які формуються.

Перспективи розвитку стосунків. Найбільше насторожує той факт, що, одружуючись, молоді люди інколи свідомо допускають можливість розлучення через деякий час [4, с. 99]. Вміти побудувати сім'ю без насильства – це і вміти її правильно розвивати, визначити найближчі й далекосяжні перспективи розвитку спільних взаємин. Уже це заперечує насильство як регресивну форму поведінки у спільному майбутньому. У протилежному випадку наявність невизначеності є ризиком і може звести нанівець усі інші зусилля партнерів.

Отже, психолого-педагогічне вивчення молодої сім'ї вимагає врахування таких психолого-педагогічних її характеристик: мотивація вступу до шлюбу, подружніх стосунків, спільного перебування; готовність до сімейного життя; погляди на виконання ролей чоловіка і жінки; характер міжособистісних стосунків; сумісність партнерів; перспективи розвитку стосунків. Окреслене не вичерпує всіх необхідних для повної діагностики психолого-педагогічних аспектів побудови сім'ї без проявів насильства, однак є тією основою, яку доповнюють у процесі профілактичної роботи з подружжям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кляпець О. Я., Ларіна Т. О. Підготовка молоді до подружнього життя: Методичні рекомендації. – К: Міленіум, 2009. – 109 с.
2. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / [ра ред. проф. А. Й. Капської]. – К.: ДЦССМ, 2003. – 184 с.
3. Панкова Л. М. Для будучих супругов / Л. М. Панкова : [Редкол.: Э. К. Васильева (пред.) и др.]. – М.: Мысль, 1988. – 174 с.
4. Решетило Х. Психологія молодих пар у перший рік після одруження. С. 95-Вісник Інституту родини і подружнього життя Українського Католицького Університету №5. Сімейні взаємини. – Львів : Видавництво Українського Католицького Університету. – 2006. – 207 с.
5. Якубов В. М. Необхідність формування ефективного національного механізму соціального захисту молодої сім'ї в Україні / В. М. Якубов // Соціально-правовий захист молоді : збірник наукових статей / за ред.: І. В. Козубовська, В. М. Великий. – Ужгород, 2002. – С. 302.

Катерина Пасько
(Суми, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОЛЬОРТЕРАПІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Стаття присвячена проблемі впливу кольору на особливості сприйняття учбового матеріалу школярами в ході уроку, на повсякденну поведінку дітей у школі. У статті розкриваються особливості виникнення фізичних реакцій у дітей на той чи інший колір, розкривається психологічна складова кольоротерапії, запропоновано варіанти використання знань про колір з метою гармонізації учбового процесу.

Ключові слова: психологія, кольоротерапія, школярі, навчальний процес.

Статья посвящена проблеме влияния цвета на особенности восприятия учебного материала у школьников в ходе урока, повседневное поведение детей в школе. В статье раскрываются особенности возникновения физических реакций у детей на тот или иной цвет, раскрывается психологическая составляющая цветотерапии, предлагаются варианты использования знаний о цвете с целью усовершенствования учебного процесса.

Ключевые слова: психология, цветотерапия, школьники, процесс обучения.

The article deals with the colour effects on schoolchildren's perception peculiarities of the learning material at the lessons, on their everyday behavior at school. The article reveals the peculiarities of the children's physical reactions on different colors, the psychological component of colourtherapy; and scenarios of using knowledge about colour to improve the educational process are offered.

Key words: psychology, colour therapy, schoolchildren, learning process.

На сьогоднішній день проблема підвищення ефективності навчання школярів є однією з ключових в сучасній системі національної освіти. Тут можуть прийти на допомогу психологічні знання, методики або технології, напрацьовані людиною в процесі її розвитку, які застосовуються в сучасному світі. В даний час психологи-науковці